

Безменко Н. Е. Аспекты практического применения норм права по банкротству физических лиц. Рассмотрено практическое применение механизма осуществления банкротства физических лиц, а также осуществлен анализ последних изменений в законодательстве, касающихся данного вопроса, и даны рекомендации по совершенствованию норм права.

Ключевые слова: банкротство физических лиц, кредитор, должник, кредитоспособность, проект закона.

Bezmenko M. Ye. Virtually aspects of application of the law of bankruptcy of individuals. The article is devoted to the practical application of the mechanism of the bankruptcy of individuals, as well as analysis of recent changes in the law relating to the issue and recommendations for the improvement of the law.

Procedures such as reorganization, liquidation does not fully or not at all can be applied to an individual. The fairly simple procedure of bankruptcy proceedings could lead to fraud and intentional failures, so just need to enter liable for false bankruptcy. In addition, the bill does not issue prescribed number of times an individual can do to declare themselves bankrupt as for certain periods of time, and throughout life. Given the specificity of the problem, it is advisable to do to develop a separate law on restoration of solvency or bankruptcy of an individual citizen. The problem is social in nature, so this law, except for special bankruptcy procedure, which will be in general courts can predict part of social security, including employment services, filing for bankruptcy. In the process of restoring solvency to bankruptcy an individual can be held at the request of public works lender if there is no work, and mandatory.

New legislative initiatives generally meet the needs of society in matters of bankruptcy individuals, but opportunities to improve the law in this area remains much. Given the number of unresolved issues the need to collect materials for the study committee of the Verkhovna Rada of Ukraine for further revision and amendment of legislation is appropriate and urgent.

Keywords: personal bankruptcy, the creditor, the debtor, the creditworthiness of the draft law.

Надійшла до редакції 30.05.2013

В.Ф. Дугчак
аспірант

*(Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана)*

УДК 346.57 : 621.039.586

ПРИНЦИПИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Здійснено аналіз чинного законодавства України та законопроектної роботи з метою визначення основних принципів господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи. Доповнено загальні принципи господарювання новими принципами господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи: «принципом екологічно безпечного господарювання» та «принципом інтеграції».

Ключові слова: безпечне господарювання, принципи, екологічна безпека, інтеграція.

Постановка проблеми. Умови господарювання на певних територіях України є специфічними в силу особливостей таких регіонів. Відповідні принципи є основою здійснення господарської діяльності на території країни. Відсутність нормативного закріплення спеціальних принципів госпо-

дарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи у чинному законодавстві України та положень щодо екологічно безпечного господарювання на такій території зумовлює актуальність досліджуваної теми.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання правового регулювання принципів здійснення господарської діяльності в своїх роботах розглядали ряд вчених-юристів, таких як: О. М. Давидюк [1], С. Б. Жарай [2], В. М. Коваль [3], І. Назарова [4], І. М. Орлова [5], Р. Б. Прилуцький [6] та інші. Наукові праці стосувалися, в основному, загальних принципів господарювання, поза увагою науковців залишився зміст спеціальних принципів здійснення господарської діяльності саме на території Чорнобильської катастрофи.

Тому **метою** даної роботи є аналіз діючих принципів господарювання, а також доповнення їх переліку принципами, необхідними для «відродження» господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи.

Виклад основного матеріалу. Необхідно зазначити, що обов'язковими для здійснення господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи є загальні принципи господарювання в Україні, визначені безпосередньо ст. 6 Господарського кодексу України [7]. Також у ст. 44 Господарського кодексу України законодавець закріпив окремо принципи підприємницької діяльності, які доповнюють принципи господарювання в контексті прибуткової діяльності.

Поняття «господарська діяльність» та «підприємництво» не є тотожними. «Господарська діяльність» включає в себе як «підприємництво», так і «некомерційну господарську діяльність». Необхідно зазначити, що на території Чорнобильської катастрофи може здійснюватися як підприємницька діяльність, так і некомерційна господарська діяльність, що може бути спрямована на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без мети одержання прибутку. Тому закріплені у ст. 44 Господарського кодексу України принципи підприємницької діяльності в рамках загальних принципів господарювання є обов'язковими для суб'єктів господарювання, які збираються розпочати свою діяльність на господарсько придатній території Чорнобильської катастрофи.

В Розділі 1 Проекту Закону України «Про основні засади господарської діяльності» від 19.08.2008 р. № 3060 законодавцем було запропоновано перелік основних принципів господарської діяльності та надано визначення їх складовим, а саме: принцип свободи господарської діяльності, принцип забезпечення рівності та захисту прав усіх суб'єктів господарської діяльності, принцип свободи договору, принцип вільного руху капіталів, товарів, послуг та людей на території України, принцип обмеження державного регулювання господарської діяльності та контролю за нею [8]. Законопроект було відкликано 11.03.2010 р. з подальшого розгляду Верховною Радою України, так як він суперечив певним положенням бачення законотворчості в напрямку господарського права, але засади щодо основних принципів господарської діяльності, на думку автора, в проекті були викладені змістовно та обґрунтовано. Саме такі принципи є основоположними засадами здійснення господарської діяльності на території Чорнобиль-

ської катастрофи. Вважаємо, що вищенаведені принципи та визначення їх складових доцільно застосувати при розробці проекту Закону України «Про господарську діяльність на території Чорнобильської катастрофи».

Специфічні умови території Чорнобильської катастрофи створюють і відповідні нестандартні умови господарської діяльності на ній. З минулим часом від дня аварії на Чорнобильській атомній електростанції (ЧАЕС), природні умови земель, вод, повітря істотно змінилися, відбулися позитивні поліпшення показників радіаційного фону, на що вказують вітчизняні науковці [9]. Такі території стали безпечними для здійснення на них господарювання. Позитивні зміни екологічних показників території Чорнобильської катастрофи, що є передумовою її господарської придатності, створили відповідні умови господарської діяльності на ній. Саме такі умови території Чорнобильської катастрофи породжують підстави для екологічно безпечного господарювання, що є передумовою доповнити основні принципи здійснення господарської діяльності на такій території *«принципом екологічно безпечного господарювання»*.

Я. І. Бердій вважає, що термін «безпека» у кожній сфері суспільної (господарської) діяльності має специфічний конкретний зміст. Тому екологічна безпека – це такий стан навколишнього середовища, коли гарантується запобігання погіршення екологічної ситуації та виникнення небезпеки для здоров'я людини [10]. Сьогодні у світі, і в Україні безпосередньо, науковці наголошують на вищезазначених гарантіях екологічної безпеки та акцентують увагу на екологізації економіки в контексті ноосферної концепції сталого розвитку [11, с. 5].

Такі науковці як Ю. Ю. Туниця, Е. П. Семенюк, Т. Ю. Туниця зазначають, що «екологічний імператив – об'єктивна вимога часу» [11, с. 8], він впливає на соціальні, економічні та політичні відносини. Екологічний імператив є невід'ємною умовою сталого розвитку. Це означає, що сталий розвиток передбачає тільки екологічно безпечну господарську діяльність, ось чому відродження господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи повинне здійснюватися на підставі принципу екологічно безпечного господарювання.

Крім того, Закон України «Про загальні принципи подальшої експлуатації та зняття з експлуатації ЧАЕС і перетворення четвертого енергоблоку цієї АЕС в екологічно безпечний стан» від 11.12.1998 р. № 309-XIV у ст. 4 визначає, що дія цього Закону поширюється на види діяльності, пов'язані з подальшою експлуатацією, зняттям з експлуатації енергоблоків Чорнобильської атомної електростанції, перетворенням об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему [12]. В тексті Закону не зазначено принципи господарювання на даній території та види діяльності, які повинні здійснюватися на ній для зняття з експлуатації Чорнобильської атомної електростанції, але з контексту випливає, що така діяльність є господарською, звичайно некомерційною (на даному етапі), та спостерігається стратегія екологізації економіки. Норми Закону змістовно спрямовані на перетворення Чорнобильської атомної електростанції в «екологічно безпечний стан», отже в основі цього нормативного акта також лежить принцип еко-

логічно безпечного господарювання.

Необхідно зазначити, що у майбутньому для здійснення підприємницької діяльності на території Чорнобильської катастрофи суб'єктам господарювання потрібні гарантії того, що їхньому бізнесу не завдасть шкоди ніяке негативне техногенне явище, ось чому принцип екологічно безпечного господарювання є основоположним у цьому середовищі господарської діяльності. Слід зауважити, що в пункті 4 частини 1 статті 6 Господарського кодексу України серед загальних принципів господарювання визначено обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції у підприємстві, *екологічного захисту населення, безпеки суспільства і держави* [7]. Це означає, що регулювання екологічної безпеки, в силу обмеження держави у сфері господарювання, покладається на суб'єктів господарської діяльності, тому принцип екологічно безпечного господарювання не може бути залишеним поза увагою таких суб'єктів.

Вищезазначене дає можливість нам акцентувати увагу на тому, що господарська діяльність на території Чорнобильської катастрофи повинна здійснюватися на засадничих умовах відсутності загрози господарюючому суб'єкту як із навколишнього середовища, так і за умови екологічно-безпечної господарської діяльності самого господарюючого суб'єкта. Відповідно, ми вважаємо, що ***принципом екологічно безпечного господарювання є засадничі вимоги здійснення господарської діяльності на території, де відсутні екологічна нестабільність і загроза, та ведення такого господарювання, яке саме в собі не несе екологічної небезпеки.***

Крім необхідності екологічно безпечного господарювання, екологізація економіки передбачає інтеграційні процеси, які є вкрай важливими для відродження господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи. Інтеграція (від лат. Integration – відновлення і цілий) – поступове зближення та об'єднання економічних суб'єктів у процесі їх взаємодії (взаємовпливу, взаємопроникнення, взаємозбагачення та ін.) [13].

Кожний інтеграційний процес ставить собі за мету об'єднання суб'єктів для досягнення загальної цілі, у нашому випадку мінімізація наслідків Чорнобильської катастрофи та подолання її наслідків є завданнями, вирішення яких можливе шляхом створення єдиної податкової та інвестиційної економічної політики держави на такій території, задля її економічної привабливості підприємцям. Тому постає необхідність у доповненні основних принципів господарювання на території Чорнобильської катастрофи *«принципом інтеграції»*.

Вважаємо, що принцип інтеграції є тим підґрунтям, на основі якого повинні виникати відносини між суб'єктами господарювання безпосередньо, та створення державою для цих суб'єктів пільгових умов для здійснення господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи. У свою чергу, податки, що сплачують підприємці до бюджету країни, отримані від діяльності на вищезазначеній території, можна було б зробити цільовими до відповідного фонду щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, – спорудження та укріплення укриття над четвертим реакто-

ром ЧАЕС, створення необхідної для суб'єктів господарювання транспортної інфраструктури, повернення до життєдіяльності колишніх населених пунктів на цій території.

Повинні бути єдині засади об'єднання суб'єктів господарювання на території Чорнобильської катастрофи щодо ведення господарювання на господарсько придатній території. Такі суб'єкти господарювання повинні ставити собі за мету не тільки отримання прибутку, але і здійснення такої діяльності за умови дотримання всіх вимог екологічно безпечного господарювання: виготовлення якісної продукції, надання послуг, виконання робіт.

Тому під *принципом інтеграції* в контексті здійснення господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи, на нашу думку, слід вважати *основоположну ідею об'єднання суб'єктів господарювання на господарсько придатній території Чорнобильської катастрофи для досягнення спільної мети: подолання наслідків такої катастрофи та здійснення екологічно безпечного господарювання.*

Принципи господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи є основою розвитку господарювання на такій території, так як на їх основоположних засадах виникає сукупність відносин між суб'єктами господарювання. Такі господарські відносини залежать від поєднання екологічних та економічних умов господарювання, що зумовлює новий підхід у законотворчості та гармонізації діючого законодавства України щодо принципів господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи в контексті екологічно безпечного господарювання.

Таким чином, на підставі викладеного, можна дійти таких **висновків**:

- умови господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи є специфічним, тому, здійснюючи господарську діяльність на такій території, необхідно керуватися не тільки основними принципами господарської діяльності, а й *принципом екологічно безпечного господарювання та принципом інтеграції*;

- під *принципом екологічно безпечного господарювання*, на нашу думку, слід розуміти *засадничі вимоги здійснення господарської діяльності на території, де відсутні екологічна нестабільність і загроза, та ведення такого господарювання, яке саме в собі не несе екологічної небезпеки*;

- вважаємо, що *принципом інтеграції є основоположна ідея об'єднання суб'єктів господарювання на господарсько придатній території Чорнобильської катастрофи для досягнення спільної мети: подолання наслідків такої катастрофи та здійснення екологічно безпечного господарювання*;

- при розробці законодавчих нормативних актів та узгодженні чинних, які забезпечують здійснення господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи, доцільно перейняти положення щодо переліку та визначення основних принципів господарської діяльності з Проекту Закону України «Про основні засади господарської діяльності» від 19.08.2008р. № 3060 та доповнити їх запропонованими нами положеннями щодо *принципу екологічно безпечного господарювання та принципу інтеграції*.

Бібліографічні посилання

1. Давидюк О. М. Господарсько-правові аспекти реалізації принципу пріоритетності національного використання технологій / О. М. Давидюк // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. – 2010. – № 3. – С. 121-127.
2. Жарай С. Б. Принцип дозвільної системи у сфері господарської діяльності / С.Б. Жарай // Науковий вісник Академії муніципального управління, серія «Управління»: зб. наук. праць. – 2010. – № 4. – С. 42-47.
3. Коваль В. М. Застосування принципів права, дія яких поширюється на майнові відносини у сфері господарювання. / В. М. Коваль // Держава і право. – 2011. – № 53. – С. 335–340.
4. Назарова І. Принцип розкриття інформації при реорганізації підприємства шляхом виділу окремих підрозділів. / І. Назарова // Вісник ТНЕУ. – 2011. – № 4. – С. 94–101.
5. Орлова І. М. Принципи забезпечення виконання господарських зобов'язань державними гарантіями. / І. М. Орлова. // Держава та регіони. Серія: Право. – КПУ. – 2012. – № 1. – С. 125–129.
6. Прилуцький Р. Б. Про відповідність принципів господарського права потребам докорінної перебудови економіки України у світлі наслідків фінансово-економічної кризи та глобальних змін клімату / Р. Б. Прилуцький // Юридична наука. – 2011. – № 2. – С. 80–89.
7. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // ВВР України. – 2003. – № 18, № 19–20, № 21–22. – С. 144.
8. Про основні засади господарської діяльності : проект Закону України від 19.08.2008 р. № 3060 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=33145;
9. Кикоть П. В. Законодавство, що регулює господарську діяльність на території Чорнобильської зони: питання реалізації та вдосконалення / П. В. Кикоть // Правові проблеми подолання наслідків Чорнобильської катастрофи : матер. Міжнар. наук.-прак. конф., присвяч. 25-м роковинам Чорнобильської катастрофи; 18 трав. 2011 р. – К., 2011. – С. 66–74.
10. Бедрія Я. І. Безпека життєдіяльності / Бедрія Я. І. – Львів, 2000.
11. Туниця Ю. Ю. Екологізація економіки: теоретико-методологічний аспект. / Туниця, Е. П. Семенюк, Т. Ю. Туниця // Економічна теорія. – 2011. – № 2. – С. 5–15.
12. Про загальні принципи подальшої експлуатації та зняття з експлуатації ЧАЕС і перетворення четвертого енергоблоку цієї АЕС в екологічно безпечний стан : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>
13. Економічна енциклопедія : у 3-х т. – Т. 1 / редкол: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К., 2000.

Дутчак В. Ф. Принципы хозяйственной деятельности на территории Чернобыльской катастрофы. Осуществлен анализ действующего законодательства Украины и законопроектной работы с целью определения основных принципов хозяйственной деятельности на территории Чернобыльской катастрофы. Дополнены общие принципы хозяйствования новыми принципами хозяйственной деятельности на территории Чернобыльской катастрофы: «принципом безопасного хозяйствования» и «принципом интеграции».

Ключевые слова: безопасная хозяйственная деятельность, принципы, экологическая безопасность, интеграция.

Dutchak V. F. Principles of business operations in the territory of the Chernobyl disaster. Terms of economic activity in certain regions of Ukraine are specific by reason of features such regions. The relevant principles are the foundation of economic activity in the country. Lack of normative fixed specific principles of economic activities in the territory of the Chernobyl disaster in current legislation of Ukraine, and regulations on safe economic activity in that territory determines the relevance of this scientific research.

Mandatory for economic activities in the territory of the Chernobyl disaster are the

general principles of economic activity in Ukraine. These principles are defined directly by Article 6 of the Commercial Code of Ukraine, as the Code extends its effect on the entire territory of Ukraine without exception. In Article 44 of the Commercial Code of Ukraine legislator establishes separate principles of entrepreneurial activity that complement the principles for economic activities in the context of revenue-generating activities. Since conditions of economic activity on the territory of the Chernobyl disaster is a specific, to carry out economic activity in such territory, should be guided not only by the general principles of economic activities and principles of entrepreneurship, and also should be guided principle of safe economic activity and the principle of integration. The principle "of safe economic activity" should be understood as fundamental requirements of economic activities in the territory where there is no environmental threat and instability, and conduct of such business activities which is in itself bears no environmental hazards. The principle of "integration" is the fundamental idea of combining business entities in the economically suitable territory of the Chernobyl catastrophe to achieve the common goal of overcoming the consequences of this catastrophe and implementing environmentally friendly business.

When developing legal regulations and harmonization of acting, which provide economic activities in the territory of the Chernobyl disaster, it is advisable to adopt provisions for listing and defining the basic principles of economic activity in the Draft Law of Ukraine "On the Fundamentals of Economic Activity" from 19.08.2008r. № 3060, and to supplement their by provisions on the principle of "safe economic activity" and the principle of "integration", as are proposed by the author.

Keywords: *safe economic activity, principles, environmental security, integration.*

Надійшла до редакції 29.03.2013

О.В. Коваль

аспірант

(Національна академія внутрішніх справ)

УДК 347.2/.3

ПОРІВНЯННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ, ПРАВА ВЛАСНОСТІ ТА РЕЧОВИХ ПРАВ

Досліджено поняття майнових прав. Здійснено порівняльний аналіз майнових прав, права власності та речових прав на прикладі житлових правовідносин. Проаналізовано законодавчу базу та позиції учених-цивілістів щодо сутності поняття майнових прав. Сформовано визначення поняття майнових прав. Визначено рекомендації щодо поняття майнових прав, які потребують законодавчого закріплення.

Ключові слова: *майнові права, право власності, речові права, житло, житлові правовідносини, сервітут.*

Постановка проблеми. Юридична література містить доволі різноманітні точки зору щодо поняття майнових прав, проте чіткої позиції щодо співвідношення майнових прав, права власності та речових прав у цивілістиці немає. Питання співвідношення цих понять є також досить складною теоретичною проблемою, вирішення якої допоможе врегулювати неточності, що склалися на практиці. Слід зазначити необхідність встановлення чіткого визначення поняття майнових прав. Визначення взаємозалежності майнових прав, права власності та речових прав й зумовило актуальність цієї тематики.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Теоретичною основою статті стали позиції відомих теоретиків пра-